

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας και οι Προκλήσεις των Μεταρρυθμίσεων για την Ελλάδα:

Προς μία Νέα Κοινωνική Συμφωνία για ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή *

Σύνοψη

1. Η «στρατηγική της Λισσαβώνας» και το πρόταγμα των μεταρρυθμίσεων

Το 2000 η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τη «στρατηγική της Λισσαβώνας» με στόχο μία ανταγωνιστική Ευρωπαϊκή οικονομία, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, εμβάθυνση της κοινωνικής συνοχής και προστασία του περιβάλλοντος. Η στρατηγική βασίστηκε στα στοιχεία πάνω στα οποία χτίστηκε η σύγχρονη Ευρώπη: μια ανοιχτή οικονομία της αγοράς που συνδυάζεται με τις αξίες του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Στηρίχτηκε στην πεποίθηση ότι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και περιβαλλοντική μέριμνα μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά.

Η σύλληψη και η υιοθέτηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας έγινε σε μία περίοδο όπου για την πλειοψηφία των Ευρωπαϊκών χωρών στην εξουσία βρισκόντουσαν σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Η ισορροπημένη προσέγγιση της στρατηγικής, **η πίστη στο συνδυασμό των στόχων της ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικής συνοχής βρίσκονται στην καρδιά ενός προοδευτικού μοντέλου οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.** Και γύρω από την υλοποίηση της στρατηγικής, γύρω από προτεραιότητες και επιλογές, έγιναν μάχες στην ΕΕ με σαφές πολιτικό και ιδεολογικό περιεχόμενο.

Η επίτευξη αυτού του κοινού ευρωπαϊκού στόχου προϋποθέτει μεταρρυθμίσεις στις οικονομικές και κοινωνικές δομές. Κάθε χώρα επιλέγει το δικό της μοντέλο ανάπτυξης με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τα πλεονεκτήματα, και τις αδυναμίες της. Στο πλαίσιο αυτό καλείται να προτείνει το δικό της σχέδιο μεταρρυθμίσεων. Ένα «Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων» δεν μπορεί συνεπώς να είναι απλώς ένα τεχνοκρατικό κείμενο, με αναφορά σε στόχους, χρονοδιαγράμματα και πρωτοβουλίες. **Καμμία οικονομική και κοινωνική μεταρρύθμιση δεν είναι πολιτικά ουδέτερη. Όλες εκφράζουν αξίες, πολιτικές επιλογές, κοινωνικά στρώματα.** Και για να πετύχει, μία μεταρρύθμιση πρέπει να στηρίζεται σε μία κοινά παραδεκτή αίσθηση δικαιοσύνης, η οποία με τη σειρά της να στηρίζει την κατανόηση και παραδοχή της ανάγκης των μεταρρυθμίσεων.

Έτσι και στη χώρα μας υπάρχουν εναλλακτικές προσεγγίσεις για τις μεταρρυθμίσεις. **Υπάρχει ένας άλλος δρόμος** για την ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή από αυτόν που βασίζεται αποκλειστικά σε μία στενή και κοντόθωρη αντίληψη της ανταγωνιστικότητας και βλέπει την κοινωνική πολιτική σαν παραχώρηση. Ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για αυτόν τον άλλο δρόμο επιχειρεί να σκιαγραφήσει αυτό το κείμενο.

2. Η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα

Η Ελλάδα έκανε αναπτυξιακά άλματα την τελευταία δεκαετία. Ξεκινώντας από μία χαμηλή βάση εκκίνησης είχε τη μεγαλύτερη αύξηση στην παραγωγικότητα της εργασίας στην ΕΕ, τη δεύτερη ταχύτερη αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και των επιχειρηματικών επενδύσεων (που ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι στις 3 πρώτες χώρες της ΕΕ-15), ενώ έχει κάνει σύμφωνα με τους διαρθρωτικούς δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης σημαντική πρόοδο στο άνοιγμα αγορών, και έχει συγκριτικά επίπεδα τιμών χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ.

Στην παιδεία το ποσοστό ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης είναι στα 3 υψηλότερα της ΕΕ και αυξάνεται ταχύτερα από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην κοινωνική πολιτική, με την Ελλάδα το 2003 να κατατάσσεται έβδομη στην Ε.Ε-25 σε σχέση με τον κίνδυνο φτώχειας, και πέμπτη στο σύνολο της Ε.Ε.-25 σε σχέση με τις περιφερειακές ανισότητες. Στον τομέα του περιβάλλοντος κατάφερε να μειώσει την ενεργειακή της εξάρτηση συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, ενώ πρόοδος έχει επιτευχθεί και στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τετραπλάσιο ρυθμό αύξησης συνεισφοράς Α.Π.Ε στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο.

Παραμένουν όμως σημαντικές αδυναμίες: το δημόσιο χρέος είναι υψηλό, οι επενδύσεις στην έρευνα είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Στο ανθρώπινο δυναμικό, το ποσοστό απασχόλησης (τόσο συνολικά όσο και στις γυναίκες) είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ, και η μακροχρόνια ανεργία παραμένει υψηλή. Σε θέματα περιβάλλοντος, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακος είναι υψηλότερες από το μέσο όρο της ΕΕ και έχουν αυξηθεί ταχύτερα, και η ενεργειακή ένταση της οικονομίας – παρά τη μείωση των τελευταίων ετών – παραμένει από τις υψηλότερες στην ΕΕ. Αυτές οι αδυναμίες πρέπει να είναι και το σημείο εκκίνησης για προτάσεις μεταρρύθμισης και για την επιλογή προτεραιοτήτων για την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

3. Το «νέο Ελληνικό αναπτυξιακό μοντέλο»

Στην Ευρώπη υπάρχουν διαφορετικά μοντέλα οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης, ακόμα και σε έναν συγκεκριμένο πολιτικό χώρο όπως της σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας. Το ζητούμενο για την Ελλάδα δεν είναι να υιοθετήσει άκριτα κάποιο μοντέλο, αλλά να χτίσει το «νέο Ελληνικό αναπτυξιακό μοντέλο», συνθέτοντας τα καλύτερα στοιχεία της εμπειρίας άλλων χωρών, και προσαρμόζοντάς τα στα χαρακτηριστικά της χώρας μας. Αυτό προϋποθέτει επιλογές και ρίσκα! Ιδιαίτερα δε στην Ελλάδα, όπου η κοινωνία της γνώσης υστερεί, το χτίσιμο θα είναι πιο δύσκολο, πιο χρονοβόρο και θα χρειάζεται σημαντική και καλύτερης ποιότητας κρατική παρέμβαση.

Η επέκταση των δυνατοτήτων της χώρας απαιτεί την άμεση παρέμβαση στην **ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου**, στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και στην ανάπτυξη του παραγωγικού τομέα μέσα από την επιχειρηματικότητα, την έρευνα και την καινοτομία. Από την άλλη μεριά, κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή απαιτούν παρέμβαση στον τομέα της απασχόλησης και της ασφάλισης, αλλά και την αναμόρφωση του κοινωνικού κράτους. Τέλος, η δημιουργία ενός πλαισίου κανόνων και αρχών για την προστασία του περιβάλλοντος και για τη διαφύλαξη της αειφορίας αποτελεί βασική προϋπόθεση σε μια πολιτισμένη κοινωνία.

Το πρότυπο ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας των τελευταίων ετών με έμφαση στην ποσότητα κλείνει πλέον σταδιακά τον κύκλο του και πρέπει να δώσει τη θέση του σε ένα άλλο με έμφαση στην ποιότητα, πιο συμβατό με την κατεύθυνση της παγκόσμιας οικονομίας. **Με κεντρικά στοιχεία την καινοτομία, το ανθρώπινο κεφάλαιο, την εξωστρέφεια, το περιβάλλον.**

Σε αυτό το νέο πρότυπο ανάπτυξης, πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικά πλεονεκτήματα σε νέους τομείς. Παραδοσιακοί κλάδοι όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία θα εξακολουθήσουν να είναι εξαιρετικά σημαντικοί. Χρειάζεται όμως να πλαισιωθούν από νέους τομείς, συμβατούς με την κατεύθυνση της διεθνούς οικονομίας, των αγορών, των νέων παγκόσμιων αναγκών. Τέτοιοι τομείς θα είναι οι **εκπαιδευτικές υπηρεσίες**, σε μία κοινωνία όπου η δημιουργία γνώσης αποτελεί την καρδιά του παραγωγικού συστήματος, οι **υπηρεσίες υγείας**, η ζήτηση των οποίων μεγαλώνει καθώς οι κοινωνίες γερνάνε, οι **χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες**, ώστε η χώρα μας να λειτουργήσει ως εμπορικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο, αλλά και οι νέες **τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας**, το βασικό αναπτυξιακό εργαλείο της νέας εποχής. Η Ελλάδα πρέπει να θέσει φιλόδοξους στόχους, όπως το να είναι μέχρι το 2020 στις 10 πρώτες χώρες παγκόσμια στην υιοθέτηση αυτών των νέων τεχνολογιών.

4. Οι μεγάλες προτεραιότητες

4.1. Ποιοτική εκπαίδευση για όλους

Πρώτος μεγάλος στόχος και προτεραιότητα για το νέο αναπτυξιακό πρότυπο είναι η ποιοτική εκπαίδευση για όλους. Για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό μοντέλο που παρέχει μόρφωση υψηλού επιπέδου, συνδέεται με την απασχόληση, παρέχει επιλογές, εγγυάται ευκαιρίες για όλους και ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νέων, των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών.

Στην **πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση** αυτές οι αρχές μεταφράζονται σε συγκεκριμένους στόχους. Τον **τερματισμό του γραμματικού και ψηφιακού αναλφαβητισμού**, παρέχοντας 15χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, στο τέλος της οποίας όλα τα παιδιά θα έχουν μόρφωση υψηλού επιπέδου και πλήρη γνώση μιας ξένης γλώσσας και χρήσης υπολογιστών. Την **αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών** οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τη **σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών με την απασχόληση**.

Κλειδί και προϋπόθεση είναι η **αποκέντρωση των διοικητικών δομών** και η συμμετοχή τοπικών κοινωνιών στις διοικητικές και εκπαιδευτικές λειτουργίες. Το κράτος να θέτει τα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος, και να απελευθερώνει την άμιλλα και τον ποιοτικό ανταγωνισμό στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Να αποδίδει στους γονείς δικαίωμα και ευθύνη συμμετοχής, επιλογής, αξιολόγησης, διαβούλευσης, να κάνει πράξη την κοινωνική λογοδοσία του σχολείου για την ποιότητα του έργου του. **Στόχος η δημιουργία ενός σχολείου ανοικτού, σύγχρονου, αποκεντρωμένου, συμμετοχικού.**

Η ισότιμη συμμετοχή της χώρας και των πολιτών της στην παγκόσμια οικονομία της γνώσης επιβάλλει την ύπαρξη ενός **ισχυρού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** ποιοτικά και ποσοτικά. Η Ελλάδα χρειάζεται **Πανεπιστήμια με αυτοτέλεια και αυτονομία**, στη διοίκηση, την κατανομή και χρήση πόρων, τις εκπαιδευτικές μεθόδους. Ανταγωνιστικά στο εγχώριο, ευρωπαϊκό και διεθνές γίγνεσθαι, που υπόκεινται σε αξιόπιστη αξιολόγηση του έργου τους. Η **σύνδεση με τις ανάγκες της οικονομίας** πρέπει να γίνει πράξη, με την ενίσχυση της σχέσης με τις επιχειρήσεις και το χώρο της παραγωγής.

Ποσοτικοί στόχοι των μεταρρυθμίσεων είναι η **αύξηση του αριθμού των εισακτέων** και αλλαγή του συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αποσυνδέοντας το από τις λυκειακές σπουδές, η αύξηση του αριθμού και της ποικιλίας των πανεπιστημιακών τμημάτων, η αύξηση του ποσοστού των πτυχιούχων, , αλλά και η μείωση της ανεργίας των νέων και ιδιαίτερα των πτυχιούχων. Η δε λειτουργία του νέου μοντέλου εκπαίδευσης που προτείνεται απαιτεί την **άμεση αύξηση, έως και διπλασιασμό, των δαπανών για την παιδεία σε**

όλες τις βαθμίδες, με αποτύπωση της προτεραιότητας της εκπαίδευσης στον κρατικό προϋπολογισμό αλλά και με το 40% του Δ'ΚΠΣ αφιερωμένο στους ανθρώπινους πόρους.

4.2. Νέα επιχειρηματικότητα και καινοτομία παντού

Δεύτερος μεγάλος στόχος είναι οι μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας στην οικονομία. Η νέα αντίληψη και πρόταση για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας πρέπει να δημιουργεί κατάλληλο θεσμικό, κανονιστικό, και φορολογικό περιβάλλον ώστε να απλοποιούνται ριζικά οι διαδικασίες για την ίδρυση και λειτουργία επιχειρήσεων, να μειώνεται το γραφειοκρατικό βάρος, δημιουργώντας και **αξιόπιστες δομές και μηχανισμούς στήριξης για τις επιχειρήσεις**.

Η σημερινή έμφαση στις απευθείας ενισχύσεις πρέπει σταδιακά να δώσει τη θέση της σε μία στρατηγική όπου για τις νέες επιχειρήσεις δίνεται **μεγαλύτερος ρόλος στα σύγχρονα χρηματοοικονομικά εργαλεία** (όπως οι θερμοκοιτίδες, οι business angels, και τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών) για να ωθήσουν την τοπική ανάπτυξη σε όλη τη χώρα, και για τις εν ενεργεία επιχειρήσεις γίνεται **στροφή στο φορολογικό σύστημα** και στα χρηματοδοτικά εργαλεία του τραπεζικού συστήματος.

Η **προώθηση της καινοτομικότητας** απαιτεί την αξιοποίηση από τους τομείς παραγωγής της νέας γνώσης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και κυρίως έρευνας. Οι δαπάνες για την έρευνα (δημόσιες και ιδιωτικές) πρέπει να αυξηθούν, με την ιδιωτική συμμετοχή να αντιστοιχεί στο 40% της δαπάνης έως το 2010. Χρειάζεται **αύξηση της δημόσιας δαπάνης** για έρευνα και ανάπτυξη στο 1% του ΑΕΠ, με αποτύπωση σε έναν πολυετή κρατικό προϋπολογισμό. **Αξιολόγηση των δημοσίων ερευνητικών ιδρυμάτων** με στόχο μεγαλύτερη οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, δημιουργία κρίσιμης μάζας και κέντρων αριστείας, ανάπτυξη μηχανισμών μόνιμης αξιολόγησης για την κατανομή πόρων. **Ενίσχυση των φορολογικών κινήτρων** για επενδύσεις στην έρευνα από τις επιχειρήσεις.

Σε μία εποχή έντονης χρηματοοικονομικής ανάπτυξης των αγορών, η Ελλάδα πρέπει να προωθήσει τη **χρήση σύγχρονων χρηματοοικονομικών μηχανισμών και εργαλείων**, όπως τα **συχρηματοδοτούμενα έργα** στον τομέα της χρηματοδότησης και η **τιτλοποίηση υποκείμενων αξιών** στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Κεντρικό στόχο μιας μεταρρύθμισης του χρηματοοικονομικού τομέα θα πρέπει να αποτελέσει η διαμόρφωση του πλαισίου και της ανάληψης πρωτοβουλιών για προσέλκυση κεφαλαίων αλλά και για βελτίωση μηχανισμών χρηματοδότησης επενδύσεων και την ενθάρρυνση εισαγωγής καινοτόμων προϊόντων από χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, αλλά και το δημόσιο τομέα.

Στο νέο μοντέλο ανάπτυξης σημαντικό ρόλο θα παίξει και η **νέα γεωργία**, το μέλλον της οποίας αφορά τόσο την ανάπτυξη όσο και τη συνοχή. Η εφαρμογή της νέας Κ.Α.Π. και οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στη χώρα μας πρέπει να κατευθύνονται προς δύο κύριους άξονες: στη διαμόρφωση ενός **δυναμικού αγρο-διατροφικού τομέα**, ανταγωνιστικού στην αγορά, και στη βιώσιμη και **ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου**. Στόχος μία γεωργία της γνώσης, προσανατολισμένη στον καταναλωτή, μία γεωργία ποιότητας.

Πρακτικές κατευθύνσεις παρεμβάσεων είναι η **πλήρης «αποδέσμευση»** στα προϊόντα που επιτρέπει ο κοινοτικός κανονισμός με εκπαίδευση των αγροτών, ένα **πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων** στις καλλιέργειες, **μέτρα για περιθωριοποιημένες ζώνες** (επικλινείς, νησιώτικες, άγονες), υποχρεωτική **παρακράτηση υπέρ του εθνικού αποθέματος** για ημιδοσολογία νέων αγροτών, δημιουργία μηχανισμού επιτήρησης για τις **μεταναστεύσεις δικαιωμάτων** από περιοχή σε περιοχή, σύσταση ευέλικτου **δικτύου παροχής τεχνο-**

οικονομικών συμβουλών με δημόσια επιδότηση και συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, **αναδιοργάνωση των συνεταιρισμών, ενίσχυση της έρευνας.**

4.3. Δεξιότητες, κατάρτιση και απασχόληση

Τρίτος μεγάλος στόχος είναι η αύξηση της απασχόλησης και η επένδυση στις δεξιότητες και στην κατάρτιση των εργαζομένων. Η νέα προοδευτική πρόταση για τη μείωση της ανεργίας στοχεύει σε διαρθρωτικές μεταβολές στο εργασιακό περιβάλλον εξασφαλίζοντας **ισορροπία ανάμεσα στην ευελιξία και ασφάλεια των εργαζομένων**. Ενισχύει τις ενεργές πολιτικές απασχόλησης με ιδιαίτερη στόχευση στις πλέον ευάλωτες ομάδες όπως είναι οι νέοι, οι γυναίκες και οι μακροχρόνια άνεργοι. **Τοποθετείται θετικά απέναντι σε νέες και ευέλικτες μορφές απασχόλησης** όπως η μερική απασχόληση, αίροντας αντικίνητρα. Επενδύει στην κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση για τους εργαζομένους.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της προοδευτικής πρότασης είναι **οι όποιες αλλαγές να είναι αποτέλεσμα διαβούλευσης ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους**. Οι αλλαγές να βασίζονται σε αντισταθμιστικές πολιτικές, με περισσότερη ευελιξία να συνεπάγεται και ταυτόχρονες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, όπως για παράδειγμα για κατάρτιση και δια βίου μάθηση. Ο ΟΑΕΔ και όλοι οι μηχανισμοί στήριξης στον άνεργο αλλά και σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων κατάρτισης να περάσουν στην ευθύνη των κοινωνικών εταίρων.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων χρειάζονται: **Μείωση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας** για περισσότερα κίνητρα για προσλήψεις, **μείωση των φορολογικών βαρών για χαμηλόμισθους**, μισθολογικές αυξήσεις που παρακολουθούν την παραγωγικότητα και δίνουν το δίκαιο μερίδιο της ανάπτυξης στους εργαζόμενους. **Αποτελεσματικοί μόνιμοι μηχανισμοί εποπτείας** της ομαλής λειτουργίας της αγοράς εργασίας και της εφαρμογής των διατάξεων που εξασφαλίζουν τη δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση των εργαζομένων σε ένα ευέλικτο περιβάλλον εργασίας. **Πραγματική εξατομικευμένη στήριξη στον άνεργο**, με παρακολούθηση και καταγραφή της ανταπόκρισης στις προσφορές θέσεων ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος παροχών. **Στοχευμένες πολιτικές** για τη μείωση της ανεργίας στους νέους, τις γυναίκες, τους μακροχρόνια άνεργους, τους ηλικιωμένους, τους εργαζόμενους σε περιφέρειες με σημαντική ανεργία.

Για τη **βελτίωση της κατάρτισης**, προτείνεται η ανάληψη των σχετικών μηχανισμών από τους κοινωνικούς εταίρους, μεγαλύτερη συμμετοχή του παραγωγικού τομέα της οικονομίας στο σχεδιασμό και υλοποίηση της επαγγελματικής κατάρτισης, αλλά και συγκεκριμένα μέτρα όπως μία κάρτα κατάρτισης για όλους, κίνητρα για βελτίωση της γεωγραφικής κινητικότητας, για επενδύσεις επιχειρήσεων στην επιμόρφωση εργαζομένων, σημαντική συνολική αύξηση δαπανών για ενεργές πολιτικές απασχόλησης ως % ΑΕΠ.

4.4. Ένα δίκαιο και αποτελεσματικό κοινωνικό κράτος

Η νέα ανάπτυξη απαιτεί κοινωνική συνοχή, η οποία με την σειρά της απαιτεί ένα αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας – ένα σύγχρονο Κοινωνικό κράτος. Οι χώρες που έχουν να επιδείξουν την ταχύτερη τεχνολογική ανάπτυξη είναι αυτές με το πιο αναπτυγμένο κοινωνικό κράτος, αλλά και τις πιο ρηξικέλευθες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Η Ελλάδα και οι πολίτες χρειάζονται ένα **αναπτυξιακό κοινωνικό κράτος**, προσανατολισμένο στο μέλλον και στις μελλοντικές ανάγκες, του οποίου όμως η καταξίωση πηγάζει από την ποιότητα υπηρεσιών για τις σημερινές ανάγκες. Έχουμε ανάγκη από μια δημοκρατική κοινωνική μεταρρύθμιση που εισάγει νέους τρόπους και εργαλεία πολιτικής.

Μια τέτοια μεταρρύθμιση βασίζεται σε τρεις αλληλένδετους πυλώνες: την **επάρκεια χρηματοδότησης**, που πηγάζει από καλύτερη διασύνδεση κοινωνικού και οικονομικού τομέα, την **ευρεία διαβούλευση και ευρύτατη συναίνεση**, και τις **νέες δομές και υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας**. Θα θέτει συγκεκριμένους και φιλόδοξους στόχους, όπως η ελάττωση του ποσοστού φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, η ελάττωση του ποσοστού μακροχρόνιας φτώχειας, η καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και στα δύο φύλα, η εισοδηματική ενίσχυση ασθενών ομάδων. Αυτοί οι στόχοι θα απαιτήσουν την **αύξηση των κοινωνικών δαπανών ώστε να προσεγγίσουν το 30% του ΑΕΠ**.

Απαιτείται ένα **δίχτυ ασφάλειας** που να μπορεί να προλαβαίνει κοινωνικά προβλήματα, να αντιμετωπίζει την ρίζα τους και να βάζει φρένο στον κοινωνικό κατήφορο. Αυτό προϋποθέτει πάνω από όλα αναβάθμιση της κοινωνικής υποδομής, με **μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο**, την παράλληλη αναβάθμιση της ικανότητας παρακολούθησης των παρεμβάσεων και των αποτελεσμάτων τους, τη δραστηριοποίηση μη κερδοσκοπικών οργανισμών και εθελοντικών οργανώσεων, την **ενσωμάτωση μεταναστών** ως μέσο κοινωνικής προστασίας, αλλά και **προγράμματα για συγκεκριμένες ομάδες** όπως για νέα ζευγάρια στην φάση σχηματισμού οικογένειας, η για την ποιότητα ζωής τρίτης ηλικίας και τη ζωή στην ύπαιθρο.

Η **βιωσιμότητα, η επάρκεια και ο εκσυγχρονισμός του ασφαλιστικού συστήματος** πρέπει να αποτελούν κεντρικό στοιχείο μίας προοδευτικής οικονομικής και κοινωνικής πρότασης. Πρέπει το ασφαλιστικό σύστημα να ξανακερδίσει τη χαμένη εμπιστοσύνη των νεότερων εργαζόμενων. Χρειάζεται ένα συνολικό πρόγραμμα ανταπόκρισης στη γήρανση με **έμφαση στις πολιτικές αύξησης των ποσοστών απασχόλησης** για τη βελτίωση των οικονομικών του ασφαλιστικού συστήματος. Γιατί αυτή είναι η λυδία λίθος για την «επίλυση» του ασφαλιστικού, και όχι η μείωση των παροχών. Χρειάζεται επίσης έμφαση στην **ανάγκη διαφύλαξης και στήριξης των κατώτερων συντάξεων** με ταυτόχρονα δίκαιο επιμερισμό του κόστους των υψηλότερων συντάξεων χωρίς αυτό να μετακυλιέται σε όλη την κοινωνία, αλλά και άρση αδυναμιών του σημερινού συστήματος όπως η πρόωρη συνταξιοδότηση.

4.5. Το περιβάλλον αναπτυξιακός πόρος

Το περιβάλλον είναι σήμερα ένας σημαντικός αναπτυξιακός πόρος. Το πως θα αξιοποιηθεί εξαρτάται από τη θέση του στο συνολικό μοντέλο ανάπτυξης. Στη χώρα μας το περιβάλλον και η πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν ένα **σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα**. Μια στρατηγική για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ελλάδα θα πρέπει να θέσει ένα διπλό στόχο: το συνδυασμό της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης χωρίς επιπλέον επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος μέσα από ένα θεσμικό πλαίσιο που διασφαλίζει θετικό αποτέλεσμα και για τις επιχειρήσεις και για την κοινωνία, και την ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στο σύνολο των παραγωγικών διαδικασιών, στον τουρισμό, στη βιομηχανία, στο εμπόριο, στη γεωργία, στην ενέργεια, κ.α.

Αυτός ο στόχος εξειδικεύεται με τη σειρά του σε μείζονες θεματικές προκλήσεις. Η πρώτη είναι η **ολοκληρωμένη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων**, με το σχεδιασμό και εφαρμογή μιας πολιτικής νερών που διασφαλίζει διαχρονικά τόσο την ανάπτυξη, με την ικανοποίηση των αναγκών σε νερό, όσο και την περιβαλλοντική προστασία, με τη διατήρηση της καλής κατάστασης των υδατικών συστημάτων. Η δεύτερη είναι η **ορθολογική και περιβαλλοντικά αποτελεσματική διαχείριση των στερεών αποβλήτων**, με την πρόληψη ή μείωση παραγωγής αποβλήτων, την αξιοποίησή τους (ανακύκλωση, ενεργειακή αξιοποίηση κλπ), την αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων, κ.ο.κ. Τρίτη πρόκληση είναι η **βιώσιμη λειτουργία των πόλεων**, με στόχους για μία πόλη ανθρώπινη, λειτουργική, περιβαλλοντικά και ενεργειακά φιλική, αισθητικά σύγχρονη, με

παρεμβάσεις στην πολεοδομία, στο πράσινο, στην ποιότητα του αέρα, στη διαχείριση των ελεύθερων χώρων, στην κυκλοφορία, στην ενέργεια, στις τεχνολογίες, κ.α.

Τέταρτη πρόκληση είναι η **προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος** με ένα πρόγραμμα δράσης που αποσαφηνίζει χωροταξικές προκλήσεις, δίνοντας χώρο σε επενδυτικές ευκαιρίες, αλλά και προβλέπει τη διατήρηση και ανάδειξη των σημαντικών φυσικών οικοτόπων, την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων και ιδιαίτερα των δασών. Τέλος, πέμπτη πρόκληση είναι η αποτελεσματική συμμετοχή της χώρας στην παγκόσμια προσπάθεια για την **αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής**, με κύριο στόχο την αναδιάρθρωση του ενεργειακού μείγματος της χώρας, διασφαλίζοντας την οικονομική ανάπτυξη, τη διεύθυνση του φυσικού αερίου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή (ειδικά για τις ΑΠΕ 10% της συνολικής ενέργειας και 20% της ηλεκτρικής ενέργειας) αλλά και τη μείωση του ρυθμού αύξησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας.

5. Οι μεγάλες τομές – οι προϋποθέσεις για να πετύχουμε τους στόχους

Η δημιουργία ενός νέου Ελληνικού πρότυπου ανάπτυξης με αιχμές την εκπαίδευση, την καινοτομία, την εξωστρέφεια, το περιβάλλον, έχει προϋποθέσεις: μεταρρυθμίσεις στο κράτος και τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου διακυβέρνησης που θα διευκολύνει αντί να υπονομεύει την ανάπτυξη, την οριοθέτηση των ρόλων κράτους και αγοράς ώστε να αξιοποιείται ο δυναμισμός της αγοράς και να διαφυλάσσεται και το δημόσιο συμφέρον, ένα δημοσιονομικό πλαίσιο που επιτρέπει τη χρηματοδότηση των νέων αναπτυξιακών επιλογών, ένα φορολογικό πλαίσιο που παρέχει σωστά κίνητρα αλλά είναι κοινωνικά δίκαιο, αλλά και τη σωστή αξιοποίηση εργαλείων όπως οι χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ.

5.1. Μεταρρύθμιση στο κράτος και νέο πλαίσιο διακυβέρνησης

Η λειτουργία του κράτους αποτελεί σήμερα τη μεγαλύτερη ίσως τροχοπέδη στην ανάπτυξη και εμπλοκή στην προσπάθεια μεταρρυθμιστικών πολιτικών. Η νέα προοδευτική πρόταση για μια αποτελεσματική και δημοκρατική διακυβέρνηση που προσφέρει υψηλό επίπεδο υπηρεσιών στους πολίτες και συμβάλλει στον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης έχει μία σειρά από συνιστώσες: ικανή επιτελική δημόσια διοίκηση, αποκεντρωμένους, σύγχρονους θεσμούς, ισχυρή αυτοδιοίκηση, μηχανισμούς απολογισμού και ελέγχου παραγόμενου έργου.

Θεμέλιο της πρότασης για μια νέα δημοκρατική διακυβέρνηση, όπου το κράτος θα έχει κυρίως επιτελικό ρόλο είναι η **περιφερειακή συγκρότηση και η τοπική αυτοδιοίκηση**. Στη δημόσια διοίκηση (κεντρική και περιφερειακή) να παραμείνουν οι βασικοί τομείς του σχεδιασμού της ανάπτυξης, η εξωτερική πολιτική και ασφάλεια, τα δημόσια οικονομικά, η δικαιοσύνη, ο εθνικός σχεδιασμός της υγείας, της παιδείας, του κοινωνικού κράτους και της πολιτικής προστασίας, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, η διασφάλιση δημόσιων αγαθών. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να εκχωρηθούν η εξειδίκευση αναπτυξιακών πολιτικών, η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (όπως οι υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας), η αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων, τα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης.

Τοπική ανάπτυξη προϋποθέτει ισχυρούς δήμους με ένα νέο πρόγραμμα συνένωσης πρωτοβάθμιων ΟΤΑ για να μπορούν να σχεδιάζουν και να υλοποιούν την τοπική ανάπτυξη σε συνεργασία με τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις. Η ανασυγκρότηση της χώρας σε μεγαλύτερες και ισχυρότερες αναπτυξιακές ενότητες προϋποθέτει αντίστοιχη και ολοκληρωμένη θεσμική, διοικητική και αυτοδιοικητική οντότητα, με τη διοίκηση όσο γίνεται εγγύτερα στον πολίτη. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο να ανοίξει ένας διάλογος για την περιφερειακή συγκρότηση της χώρας, για την ολοκλήρωση των αυτοδιοικητικών θεσμών.

Παράλληλα προς την ανάγκη για εξειδικευμένους και αποκεντρωμένους θεσμούς προβάλλει μια νέα ανάγκη αυξημένης δυνατότητας **συντονισμού και ελέγχου**. Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας χρειάζεται ένα πλαίσιο αξιολόγησης και ελέγχου των αποτελεσμάτων της διοικητικής δράσης, το οποίο θα δίνει έμφαση στην **παρακολούθηση προϊόντος και αποτελέσματος**. Προτείνεται συνεπώς, παράλληλα με τη **νέα κατανομή πόρων ανάμεσα στην κρατική διοίκηση και την αυτοδιοίκηση** με αύξηση των πόρων της τελευταίας, και η εισαγωγή ενός συστήματος αποτελεσματικού ελέγχου των μεγεθών του προϋπολογισμού με στόχο τη διαχείριση των κινδύνων και τη συνολική δημοσιονομική πειθαρχία.

5.2. Οριοθέτηση ορίων και ρόλου κράτους-αγοράς

Δεύτερη προϋπόθεση για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων είναι η οριοθέτηση των ορίων και του ρόλου κράτους και αγοράς. Αυτό που διαφοροποιεί την προοδευτική πρόταση για τη σχέση κράτους-αγοράς είναι ακριβώς η έμφαση που δίνει στην **αναβάθμιση των δημοσίων υποδομών και στην προσφορά δημοσίων αγαθών**. Η νέα προοδευτική άποψη αναγνωρίζει ότι σήμερα χρειάζεται μια **συμμαχία του κράτους με την υγιή ιδιωτική πρωτοβουλία** και με την ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, σε ένα περιβάλλον όπου το κράτος είναι ο εγγυητής των κανόνων ελέγχου και προστασίας του ανταγωνισμού.

Το ζητούμενο σήμερα είναι να διατυπωθεί καθαρά η εναλλακτική επικαιροποιημένη προοδευτική πρόταση για την μορφή και την έκταση της σχέσης κράτους και αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές των τελευταίων ετών, τις ελληνικές ιδιαιτερότητες (όπως το μικρό μέγεθος της αγοράς, η έλλειψη υποδομών και διασυνδέσεων με τα δίκτυα – κυρίως ενεργειακά, μεταφορικά - η ποιότητα και το μέγεθος του εγχώριου επιχειρηματικού δυναμικού) και τους περιορισμούς που θέτει το Ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Η πρόταση αυτή αναγκαστικά διαφοροποιείται ανά τομέα της οικονομίας. Οι οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις σημαίνουν ότι πλέον σήμερα η ευθύνη πλέον του κράτους μπορεί να έγκειται στην **δημόσια παροχή** δημοσίων αγαθών και όχι απαραίτητα στη **δημόσια παραγωγή** μέσω της επιχειρηματικής του δραστηριοποίησης. Ο ρόλος του δημοσίου δεν μεταφράζεται απαραίτητα στην παραγωγή υπηρεσιών άμεσα από το κράτος, αλλά πολλές φορές στον έλεγχο των υπηρεσιών από την αγορά υπέρ του πολίτη.

Σε κάποιους τομείς (όπως οι τηλεπικοινωνίες, οι αερομεταφορές, ή οι τράπεζες) η διαφύλαξη του δημοσίου συμφέροντος μπορεί πλέον να συνυπάρξει με την απόσυρση του κράτους από την επιχειρηματική δραστηριότητα, υπό την προϋπόθεση άσκησης ισχυρού ρυθμιστικού ρόλου. Σε άλλους (όπως η ενέργεια, η ταχυδρομική αγορά, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, η ύδρευση) παραμένει αναγκαία η κρατική συμμετοχή αλλά με διαφορετικούς όρους από το παρελθόν. Σε κάποιους άλλους, η παροχή δημοσίων αγαθών μπορεί να εξασφαλιστεί στις σημερινές συνθήκες μόνο με τον συνεχιζόμενο έλεγχο του κράτους στην παραγωγή των υπηρεσιών (όπως στους σιδηροδρομικές μεταφορές ή στις αστικές συγκοινωνίες).

Σε κάθε περίπτωση όπου το κράτος αποσύρεται από την επιχειρηματική δραστηριότητα, για τη διασφάλιση της παροχής δημοσίων αγαθών και την ενθάρρυνση του υγιούς ανταγωνισμού στις αγορές, είναι απολύτως **αναγκαίο να ενισχυθεί ο εποπτικός του ρόλος και ο ρόλος των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών** που διασφαλίζουν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού και εγγυώνται τις συνθήκες για την καθολικότητα των υπηρεσιών.

Συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που οριοθετούν κράτος και αγορά με στόχο την ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη συμπεριλαμβάνουν την προώθηση της **απελευθέρωσης των αγορών ενέργειας**, ηλεκτρισμού, καυσίμων, και φυσικού αερίου με έμφαση στις επενδύσεις

και τις νέες θέσεις εργασίας, την **ανάπτυξη των ευρωζωνικών δικτύων** προκειμένου να διαχυθούν ταχύτατα τα οφέλη από την κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, την **αντιμετώπιση των νέων διεθνών ρυθμιστικών προκλήσεων**, ιδιαίτερα στο χώρο των τραπεζών, τη βελτίωση και η **επέκταση του δικτύου μεταφορών** με αξιοποίηση των κονδυλίων της ΕΕ αλλά και με συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, την **ενιαία εποπτεία** τραπεζικών, χρηματοπιστηριακών, επενδυτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών, για να αντιμετωπιστεί το σημερινό κενό εποπτείας, το **οργανωμένο άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων** με σταδιακή κατάργηση των περιορισμών εισόδου και προνομίων.

5.3. Ένα νέο δημοσιονομικό πλαίσιο

Τρίτη προϋπόθεση είναι η δημιουργία ενός νέου δημοσιονομικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση των νέων αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, ένα νέο αποδοτικό και κοινωνικά δίκαιο φορολογικό πλαίσιο που παρέχει αποτελεσματικά και υγιή κίνητρα.

Η οικονομική σταθερότητα είναι το θεμέλιο της κοινωνικής δικαιοσύνης και προϋπόθεση για να διατηρηθεί η χώρα σε τροχιά διατηρήσιμης ανάπτυξης. Απαιτείται ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών, με κεντρικό άξονα τη **μείωση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ στο μέσο όρο της Ευρωζώνης**, δηλαδή περίπου στο 70%, σε προοπτική δεκαετίας. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να διασφαλισθεί ότι η δημοσιονομική προσαρμογή δεν θα γίνει σε βάρος των δημοσίων επενδύσεων. Έτσι, ένας δεύτερος στόχος πρέπει να είναι η **διατήρηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στο 5% του ΑΕΠ**. Αυτό προϋποθέτει αποκατάσταση του ρυθμού αύξησης των εσόδων, απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων, μετριασμός και αναδιάρθρωση των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού. Το κράτος να δανείζεται μόνο για να επενδύει.

Για την προώθηση της **φορολογικής δικαιοσύνης** προτείνονται παρεμβάσεις για τη βελτίωση της υφιστάμενης σχέσης έμμεσων-άμεσων φόρων, με μείωση της συμμετοχής των φόρων κατανάλωσης στα συνολικά έσοδα. Στους φόρους εισοδήματος, μείωση του σχετικού φορολογικού βάρους που φέρουν τα εισοδήματα που προέρχονται από εργασία, σε σχέση με αυτά που προέρχονται από το κεφάλαιο, μείωση του φορολογικού βάρους στα κατώτερα εισοδήματα. Επανεισαγωγή του **μειωμένου συντελεστή για αδιανέμητα κέρδη**, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις και αύξηση της απασχόλησης. Φορολόγηση των διανεμόμενων κερδών, ως εισόδημα μαζί με τη φορολογία φυσικών προσώπων. Αξιοπίστο τέλος στο καθεστώς των συχνών ρυθμίσεων, αυστηρές κυρώσεις για τη φοροδιαφυγή αλλά και διαφθορά στις φορολογικές υπηρεσίες. Ανατροπή της αναλογικοποίησης του φόρου εισοδήματος που προωθεί η κυβέρνηση, γιατί η ηθική νομιμοποίηση του φορολογικού συστήματος επιβάλλει τη **διατήρηση της προοδευτικότητας** του φόρου εισοδήματος.

Για την **οικονομική και διαχειριστική αποτελεσματικότητα** του συστήματος προτείνεται η μείωση του κόστους διαχείρισης για το κράτος και συμμόρφωσης για τους φορολογούμενους με ριζική απλοποίηση (φορολογική δήλωση σε μία σελίδα), η ενίσχυση ελεγκτικών μηχανισμών με ηλεκτρονικά μέσα, ώστε ο έλεγχος να γίνεται χωρίς την παρενόχληση των φορολογουμένων, η επέκταση της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης μέσω του διαδικτύου, χωρίς την ανάγκη προσέλευσης στη ΔΟΥ, η κατάργηση των μικροφόρων που έχουν απομείνει, η ενοποίηση των φορολογικών επιβαρύνσεων στα ακίνητα, η κατάργηση των φοροαλλαγών που στερούνται κάθε λογικού οικονομικού ή κοινωνικού ερείσματος.

Πέραν του φορολογικού συστήματος, **το σύστημα κατάρτισης προϋπολογισμού και δημοσιονομικού ελέγχου χρειάζεται ενίσχυση**, αναβάθμιση και αναπροσανατολισμό. Είναι επιτακτική ανάγκη να περάσουμε σ' ένα σύστημα με ιεράρχηση των προτεραιοτήτων κατά κατηγορία δαπανών σε τριετή ή τετραετή ορίζοντα. Αποτελεί πράξη πολιτικής ευθύνης

η ξεκάθαρη αποτύπωση σε έναν πολυετή προϋπολογισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων που θα στηρίξουν το νέο Ελληνικό αναπτυξιακό πρότυπο: εκπαίδευση, έρευνα, καινοτομία, προώθηση της απασχόλησης. Η δομή των ετήσιων προϋπολογισμών των υπουργείων, των ΟΤΑ ή άλλων επιδοτούμενων οργανισμών είναι αναγκαίο να γίνεται στη βάση των παραπάνω κατηγοριών, με **δεσμεύσεις για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων**. Όλα αυτά στο πλαίσιο ενός προϋπολογισμού **αποκεντρωμένου** προς τα χαμηλότερα επίπεδα της διοίκησης και αυτοδιοίκησης, με ταυτόχρονη μεταφορά σε αυτές πόρων και αρμοδιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων κατά περίπτωση και αρμοδιοτήτων τοπικής φορολογίας.

Τέλος, επειδή η χώρα αντιμετωπίζει ένα χρόνιο και δομικό πρόβλημα δημοσιονομικής διαφάνειας που δημιουργεί χώρο για άσκοπες και ζημιογόνες πολιτικές αντιπαραθέσεις και λανθασμένες επιλογές, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την «απογραφή» που διενήργησε η Κυβέρνηση της ΝΔ μετά τις γενικές εκλογές του 2004, **η ανεξαρτητοποίηση της Στατιστικής Υπηρεσίας αποτελεί άμεση προτεραιότητα**.

5.4. Αξιοποίηση του Δ'ΚΠΣ

Οι καλές επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας την τελευταία δεκαετία υπήρξαν αποτέλεσμα ενός συνδυασμού παραγόντων και μέτρων πολιτικής μεταξύ των οποίων σημαντική θέση κατέχει η **εφαρμογή μιας Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης** (μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης) σε συνδυασμό με τη σημαντική αύξηση των Δημοσίων Επενδύσεων.

Το υπόλοιπο του Γ' ΚΠΣ (23 δις € χωρίς τον συνυπολογισμό του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών) θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά τόσο στη διατήρηση και αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης όσο και στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Δυστυχώς σήμερα πληθαίνουν οι ενδείξεις αδυναμίας έγκαιρης ολοκλήρωσης του προγραμματισμού, όπως το γεγονός ότι **το 2004 σημειώθηκε για πρώτη φορά κάμψη στις δαπάνες του ΚΠΣ** κατά 4%, έναντι ετησίων αυξήσεων 36% και 40% τα προηγούμενα χρόνια, και με τις επιδόσεις στο Α' εξάμηνο του 2005 ακόμη πιο πενιχρές.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός της περιόδου 2007-2013 θα αφορά την εφαρμογή προγραμμάτων μέχρι το 2015. Κατά συνέπεια πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αναμενόμενες σημαντικές μεταβολές στο περιβάλλον τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Για την ενίσχυση της συνεκτικότητας του αναπτυξιακού προγραμματισμού, **προτείνεται να υπάρχει περιορισμένος αριθμός στρατηγικών προτεραιοτήτων**: Ανθρώπινοι πόροι - Κοινωνία Αλληλεγγύης και Γνώσης (Παιδεία, κατάρτιση, κοινωνικές υπηρεσίες), Κοινωνία της Πληροφορίας (με έμφαση στην Ψηφιακή Διακυβέρνηση), Περιφερειακή Σύγκλιση, Ανταγωνιστικότητα (επενδύσεις, καινοτομία, Ε&ΤΑ), Διευρωπαϊκά Δίκτυα και υποδομές (Μεταφορών, ενέργειας), Περιβάλλον & Ποιότητα ζωής (προστασία περιβάλλοντος, αναβάθμιση αστικών κέντρων, πολιτισμός).

Ειδικότερα, **προτείνεται η προτεραιότητα των ανθρωπίνων πόρων να είναι αυτή με τη μεγαλύτερη βαρύτητα, φτάνοντας το 40% σε όρους προϋπολογισμού**. Όμως, αυτό πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από μεταβολές στον τρόπο υλοποίησης των δράσεων που να προωθούν την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους. Η ανάγκη σχετίζεται τόσο με τη των διάγνωση αναγκών της αγοράς εργασίας, όσο και με την υιοθέτηση διαφορετικών πρακτικών στη στόχευση και τον τρόπο που υλοποιούνται οι δράσεις.

Αν και η μεταφορά πόρων προς τους ανθρώπινους πόρους πρέπει να είναι σημαντική, **δεν μπορεί να παραμεληθεί η ανάπτυξη των φυσικών υποδομών**. Μια χώρα που φιλοδοξεί να καταστεί κέντρο υπηρεσιών, τουρισμού και αναψυχής με υψηλή ακτινοβολία στην ευρύτερη περιοχή οφείλει να διαθέτει υψηλών προδιαγραφών υποδομές καθώς και ελκυστικές και βιώσιμες πόλεις. Εξ άλλου, παρά την πρόοδο της τελευταίας δεκαετίας, η

Ελλάδα συνεχίζει να υστερεί σημαντικά στους περισσότερους δείκτες υποδομών σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο. Η Περιφερειακή Σύγκλιση πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Για το λόγο αυτό, καθώς και για την ενίσχυση της αποκέντρωσης του Κράτους, **προτείνεται άνω του 50% του προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ να διατεθεί στα Περιφερειακά Προγράμματα.**

6. Η ανάγκη της κοινωνικής συναίνεσης: Προς μία νέα κοινωνική συμφωνία

Οι μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που άμεσα χρειάζεται η ελληνική οικονομία και κοινωνία δεν μπορούν να επιβληθούν αυταρχικά εκ των άνω. Χρειάζονται κοινωνικές συμφωνίες, που θα προκύπτουν από κοινωνικό διάλογο, αποτυπώνοντας έναν κοινό παρονομαστή κοινωνικής συναίνεσης. Η συναίνεση είναι αναγκαία προκειμένου οι μεταρρυθμίσεις να μπορέσουν να εφαρμοστούν, να μην απορριφθούν από την κοινωνία αλλά να εμπεδωθούν αποκτώντας συνέχεια και προοπτική.

Σε κάθε περίπτωση, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να σέβονται τα κεκτημένα δικαιώματα και πάντως δεν πρέπει να ανατρέπουν το μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό ζωής των εργαζομένων. Όμως η ατζέντα των μεταρρυθμίσεων και το αντικείμενο της συναίνεσης πρέπει να μπορούν να διευρύνονται σε περιπτώσεις συσσωρευμένων προνομίων που βρίσκονται πέρα από τις δυνατότητες της οικονομίας και αντίκεινται καταφανώς στο αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης που εκφράζει μια μεταρρυθμιστική δημοκρατική παράταξη.

Είναι δίκαιο οι μεταρρυθμίσεις να παράγουν αντισταθμιστικά οφέλη για όσους ζημιώνονται, είναι λογικό οι χαμένοι να αποζημιώνονται για να επιτευχθεί η συναίνεσή τους. Είναι όμως απαίτηση κοινωνικής δικαιοσύνης να αποζημιώνονται από τους κερδισμένους.

Η ανάγκη της κοινωνικής συναίνεσης για τις μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται στη χώρα μας μπορεί να κωδικοποιηθεί σε **μία μεγάλη κοινωνική συμφωνία, ένα συμβόλαιο με τους κοινωνικούς εταίρους για περισσότερη δικαιοσύνη στην κοινωνία μας με ταυτόχρονη ώθηση στην ανάπτυξη.**

Αυτή η συμφωνία μπορεί να πάρει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, με τη δέσμευση απέναντι στους εργαζομένους για ουσιαστική αύξηση των κατώτατων συντάξεων και των χαμηλών μισθών, για ένα δίκαιο μέρισμα στην ανάπτυξη με πραγματικές αυξήσεις που συμβαδίζουν με την παραγωγικότητα, για την φορολογική ελάφρυνση των μισθωτών και των μικρομεσαίων, για τη σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας, με παράλληλη δική τους δέσμευση για ένα πιο ευέλικτο εργασιακό πλαίσιο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της νέας εποχής, για σταθερότητα μισθολογικών διεκδικήσεων και εργασιακή ηρεμία, για την ενεργό συμμετοχή τους στις μεγάλες διαρθρωτικές τομές που πρέπει να γίνουν στην ελληνική οικονομία.

Για τους μικρομεσαίους επιχειρηματίες, και για όλες στις δημιουργικές δυνάμεις της κοινωνίας που θέλουν να πάρουν ρίσκο να επενδύσουν και να δημιουργήσουν πλούτο και απασχόληση, με την κοινωνική συμφωνία πρέπει να υπάρχει η δέσμευση για δίκαιη φορολογική αντιμετώπιση από την πολιτεία, για την ουσιαστική στήριξη των επιχειρήσεων με πόρους και τις κατάλληλες υποδομές, για τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας ώστε να ενισχυθεί η ζήτηση για εργασία, και να τους ζητηθεί να συμβάλλουν με ουσιαστικές επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό, δίνοντας ευκαιρίες συμμετοχής στους νέους, με εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων και δημιουργία βιώσιμων και εξωστρεφών οικονομικών μονάδων, δίνοντας το δίκαιο μερίδιο της ανάπτυξης στους εργαζομένους.

Τέλος η έννοια της μεταρρύθμισης και οι συγκεκριμένες αρχές και κατευθύνσεις της δεν μπορούν να λειτουργήσουν εν κενώ. **Εκφράζουν τις βασικές αξίες της σύγχρονης**

Ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας και πρέπει να στηρίζονται από μία *νέα κοινωνική συμμαχία*.

Μία μεγάλη κοινωνική συμμαχία ανάμεσα στα πιο δυναμικά και από την άλλη στα λιγότερο ευνοημένα και πιο ευάλωτα τμήματα της Ελληνικής κοινωνίας. Μία συμμαχία που ξεπερνά στην πράξη εύκολους και παραδοσιακούς ταξικούς διαχωρισμούς, και αποδέχεται ότι κοινωνική δικαιοσύνη και δυναμισμός μπορούν και πρέπει να αλληλοτροφοδοτούνται. Μία συμμαχία που δεν αποδέχεται την αναίτια εξάρτηση από το κράτος, τις πελατειακές λογικές, την αναξιοκρατία, αλλά δέχεται ότι μία σύγχρονη προοδευτική κοινωνία πρέπει να δίνει ευκαιρίες σε όλους και να βοηθά ουσιαστικά αυτούς που δεν μπορούν να ακολουθήσουν.